

Σε αποκλειστική
 συνέντευξή του
 στον
 «Ταχυδρόμο»
 ο διάσημος
 ήθοποιός μιλάει
 για την Ελλάδα,
 τις γυναίκες,
 την Τέχνη,
 τον έρωτα
 και τό μεγάλο
 όνειρο
 της ζωής του:
 "Ένα Πνευματικό
 Κέντρο
 στην Ρόδο

ANTONY ΚΟΥΗΝ: ΕΓΙΝΑ Η ΕΝΣΑΡΚΩΣΗ ΤΟΥ ΖΟΡΜΠΑ ... ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΑ

Ο Ταχυδρόμος
 αρ.φ. 1040, 1974

Της
ΝΑΝΑΣ ΝΤΑΟΥΝΤΑΚΗ

«**Ο** ΡΟΛΟΣ εκείνος έχει μπη μέσ' τό πεσί μου. Έχω γίνει μιά ένσάρκωση του Ά-λέξη Ζορμπά... ανακάλυψα τόν ίδιο τόν εαυτό μου μέσα άπ' τήν ταινία...» Μιλά άπλά, μά πειστικά. Καί λίγο άργότερα θά προσθέσει: «Τι μ'ένδιαφέρει στή ζωή; Τά πάντα. Οι γυναίκες, ή τέχνη, τό καλό κρασί. Μά νομίζω πού πολύ άπ' όλα τά παιδιά μου.»

Ή συνέντευξη μέ τόν Άντονου Κουήν άρχισε πρίν άκόμη ό διάσημος ήθοποιός άνοίξει τό στόμα του. Μέ τό

πού άνοιξε ή πόρτα. Στεκόταν εκεί μπροστά ψηλός, πανύψηλος. Τό μπλέ του πουκάμισο έδειχνε τό πρόσωπό του άκόμη πού ήλιοκαμένο άπ' ό,τι είναι. Τά χέρια του σέ διαρκή κίνηση, πότε στίς τσέπες τού γκρι παντελονιού, πότε στά μαλλιά, στό μέτωπο, στό στήθος μέσ' άπ' τό μισάνοιχτο πουκάμισο.

Στεκόταν στήν πόρτα «κι' οι δυνατός του οι πλάτες φράζαν άκέρια τή μπασιά» πού λέει κι' ό ποιητής... «Σάν τιμονιέρης φάνταζε κι' ή κάμαρα καράβι»...

Ήταν ένα δύσκολο κυνήγι:» Ο κ. Κουήν κοιμάται και είπε νά μήν τόν ένοχλήσουν», ήταν ή στερεότυπη άπάντηση στήν «ρεσεψιόν» τού ξενοδοχείου.

Είχε φθάσει τό προηγούμενο άπόγευμα στό Έλληνικό, άπό τή Ζυρίχη, μέσω Μιλάνου, είχε άπαντήσει μέ ευγένεια και άξιοθαύμαστη ύπομονή στίς έρωτήσεις τών δημοσιογράφων, είχε ύπογράψει αυτόγραφα.

Άλλά άπ' τήν ώρα πού μπήκε στό ξενοδοχείο του δέν ξεναβήκε ούτε για καφέ. Πέρασε τό πρώτο θράδι του στήν Άθήνα πίνοντας ούζο μέ ελληνικούς μεζέδες μέ τήν συντροφιά του και τήν επομένη κάνοντας έπαφές μέ ύπουργεία και ύπηρεσιακούς παράγοντες για τίς ύποθέσεις του

Όταν κατάφερα νά επικοινωνήσω μαζί του δέχτηκε νά μιλήσει «για 10 λεπτά». Δέκα λεπτά πού έγιναν περισσότερα άπό ώρα καθώς ή κουβέντα άρχισε νά τόν ένδιαφέρει, όταν αύθόρμητα άρχισε νά μιλά για τήν Ελλάδα, τίς γυναίκες, τά παιδιά του, τήν Τέχνη, τόν έρωτα και πού πολύ άπ' όλα για τό μεγάλο όνειρο της ζωής του - ένα πνευματικό Κέντρο στή Ρόδο.

Είλικρινείς και ξεκάθαρες οι άπαντήσεις του. Κι' ό ίδιος τόσο γήινος, αλλά και ταυτόχρονα μέ πνεύμα και

ψυχή. Τόσο άνθρωπος, θά του άρεσε καλύτερα νά πώ. Γεμάτος προτερήματα καί έλαττώματα, πάθη καί άδυναμίες, αλλά πάντα "Άνθρωπος. Σάν τόν Ζορμπά πού σφράγισε άνεξίτηλα τή ζωή του.

Τόν ρωτώ:
Τι σάς ενδιαφέρει περισσότερο στή ζωή;

— Οι γυναίκες, ή Τέχνη, τό καλό κρασί, τά πάντα στή ζωή. Μά νομίζω πιό πολύ άπό όλα, τά παιδιά μου. Έχω όκτώ. Τά πέντε ζούν στήν Άμερική μέ τήν πρώτη μου γυναίκα καί τ' άλλα τρία στήν Άταλία, μέ τή δεύτερη. Νομίζω ότι αυτά άποτελούν τήν άληθινή εύχλια στή ζωή.

— Άσχολεύστε πολύ μαζί τους; Είσατε άυστηρός πατέρας ή έλαστικός;

Παιδιά καί γυναίκες...

— Ναι, άσχολούμαι πολύ καί τά παρακολουθώ σε όλες τές εκδηλώσεις τους. Είμαι πολύ άυστηρός. Τά παιδιά όμως ζούν μέ τό παράδειγμα. Άν άφήσης ένα πράγμα έδώ, στήν άκρη του τραπέζιου, ό νόμος τής βαρύτητας θά τό κάνει νά πέση. Κι όμως, έσύ πρέπει νά τό θάλεις σ' εκείνο τό σημείο. Πρέπει νά δείξεις στά παιδιά σου ώρισμένα πράγματα, τό καλό καί τό κακό. Άλλά είναι πάρα πολύ δύσκολο, γιατί θγαίνουν έξω καί ό κόσμος δέν είναι φτιαγμένος όπως θάπρεπε κι όπως τούς τόν έχεις πη. Κι είναι γεμάτος άπό κακιές κι άσχημα

τώρα. Είναι θαυμάσια παιδιά κι άκούνε ό,τι τούς λέω. Πάντως, μέ όλα μου τά παιδιά είμαι πολύ άυστηρός. Δέν πιστεύω στήν άνεκτική κοινωνία πού έπιτρέπει τά πάντα. Πρέπει κανείς νά έχει άρχές.

— Είπατε ότι ένα άπό τά πράγματα πού σάς ενδιαφέρει στή ζωή είναι οι γυναίκες. Τό βάλατε, μάάλιστα, πρώτο.

Εκεί ακριβώς τό άξιολογείτε; (Θυμάται τόν Ζορμπά καί ξεκαρδίζεται στά γέλια).

— Ίσως θάπρεπε νά κάνω τώρα μία άξιολόγηση. Έ, λοιπόν, άς τό αντιμετώπισουμε: Οι γυναίκες είναι τό βασικότερο κίνητρό μας στή ζωή.

Ίδιως γιά μάς τούς άνδρες. Καί δέν νομίζω ότι λέω τίποτα καινούργιο. Έχουν ένα έξοπλισμό πού είναι πολύ ενδιαφέρων καί μαζί μ' αυτό τόν έξοπλισμό ό Θεός τές έχει προικίσει μέ τήν ικανότητα νά δημιουργούν τή ζωή, ενώ ό άνδρας έχει μόνο μία ικανότητα εκπροσωπήσεως τής ζωής. Καί μ' αυτή τήν έννοια, οι γυναίκες έχουν μία, δέν θά έλεγα άνωτερότητα, αλλά μία «ειδική προδιάθεση». Άλλά νομίζω ότι τήν χρησιμοποιούν μέ πολύ άσχημο τρόπο. Δέν τούς άρκει ή δημιουργία τής ζωής, θέλουν καί τήν εκπροσώπησή τής.

Και έξηγεί:

Μ' αυτό δέν έννοώ τά ίσα δικαιώματα. Μπορείτε νά ψηφίζετε, μπορείτε νά τρώτε όσο έγώ, νά κάνετε έρωτα όσο έγώ, ίσως καί περισσότερο.

τόσο έντονη αυτή ή άπόρριψη τής θηλυκότητας άπό τές γυναίκες. Άλλά έχει άρχσει κι έδώ.

— Είναι αυτός μήπως ό λόγος πού σάς έκανε νά παντρευτήτε μία Άταλίδα. Επειδή ή μεσογειακή γυναίκα έξακολουθεί νά παραμένει πολύ γυναίκα;

— Νομίζω, ναι. Ήταν κι αυτός ένας λόγος. Η Άταλίδα, ή μεσογειακή γυναίκα γενικώτερα, δέν άνταγωνίζεται άκόμη τόν άνδρα. Άλλά, δυστυχώς, έχει κι αυτή άρχσει ν' αλλάξει. Εκείνο πού μου άρέσει πολύ, είναι ότι τό μητριαρχικό σύστημα θαδίζει χέρι μέ χέρι μέ τό πατριαρχικό. Κι αυτό είναι πολύ ώραίο, γιατί κανείς δέν μπορεί νά δώσει άπάντηση στό άν είναι καλύτερο, μόνο του, τό ένα ή τό άλλο σύστημα. Η Άρχαία Έλλάδα είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού του συνδυασμού. Όλες οι γυναίκες πού ξερούμε, άπό τόν Όμηρο, τή Μυθολογία ή τούς άλλους συγγραφείς, είναι θηλυκά αλλά καί ισχυρές πολιτικές δυνάμεις.

Τώρα, πώς ξεφνικά ή λέξη «θηλυκότης» άρχισε νά γίνεται άσχημη, καί μιλάω κυρίως γιά τήν Άμερική, αυτό δέν τό καταλαβαίνω. Όλη αυτή ή άνοησία του γυναικείου άπελευθερωτικού κινήματος έχει χάσει τελείως τόν άρχικό τής στόχο. Άν οι γυναίκες ζητούσαν άπλώς κοινωνικά δικαιώματα, κανείς δέν θά τές πολεμούσε. Εκείνο πού όλοι έμεις οι άν-

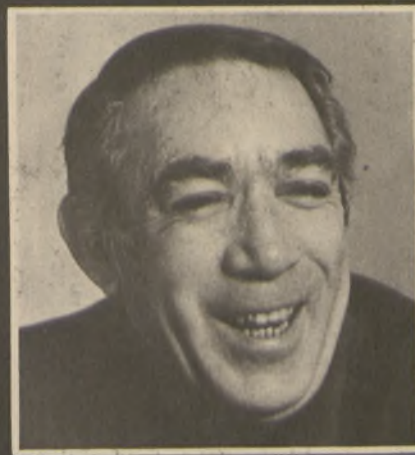
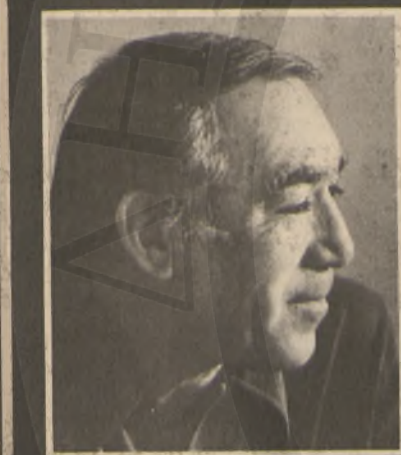
άλλά δέν μπορεί κανείς νά τό άφήσει νά γίνη μία πολύ εύκολη ύπόθεση. Είναι τό ίδιο πού είχα πη πιό πάνω γιά τά παιδιά. Κάθε πράγμα παίρνει τό δρόμο του αλλά πρέπει νά υπάρχουν οι βασικές άρχές. Γιατί ό γάμος πρέπει νά επιζήση. Διαφορετικά, ό ώραιότερος θεσμός τής ανθρώπινης κοινωνίας, ή οικογένεια, θά διαλυθί. Γιατί δέν μπορεί νά υπάρξει οικογένεια χωρίς τόν γάμο.

— Άλλά, είσατε έτοιμος νά δεχθήτε αυτό πού προϋποθέτει ό γάμος; Δηλαδή, τό νά ζησετε καί νά είσατε πιστός όλη σας τή ζωή σε μία γυναίκα;

— Μά είναι αυτονόητο, σάν νά μέ ρωτάτε άν μπορώ νά ζήσω μέ τόν έαυτό μου όλη μου τή ζωή. Γιατί, αυτή θά είναι μέρος τής ζωής μου. Τό άλλο μου μισό. Θάχη τά έλαττώματα τής πού πρέπει νά τά άνεχθώ καί έχω τά δικά μου, πού πρέπει νά τ' άνεχθί εκείνη. Τό νά προσπαθής νά λύσης ένα πρόβλημα πού έχεις μέ τή μία γυναίκα αλλάζοντας τήν μέ μία άλλη, είναι κουτό, γιατί καί μέ τήν άλλη θάχης κάποιον άλλο πρόβλημα. Γιατί, σε τελευταία άνάλυση, δέν αλλάζει καί πολύ ή μία γυναίκα μέ τήν άλλη, ούτε κι ό ένας άνδρας άπό τόν άλλον, άν τό πρόβλημα τό έχεις μέσα σου. Η έν-αλλαγή γυναικών δέν θά σου τό λύση.

— Τελικά, δέν μου είπατε, είσεις θά μπορούσατε νά ζησετε μόνο μέ μία γυναίκα;

— Μέ τό ένστικτο, ναι. Λέω ότι θά

Τι μ' ενδιαφέρει στή ζωή; Τά πάντα. Οι γυναίκες, ή τέχνη, τό καλό κρασί. Μά, πιό πολύ άπό όλα, τά παιδιά μου...

κι' επικρατεί ό άγιος νόμος τής επιβιώσεως. Αυτά θά ακολουθήσουν όπωσδήποτε τόν δικό τους δρόμο, αλλά έσύ πρέπει όπωσδήποτε νά τούς πής τά πρώτα πράγματα στή ζωή τους, νά μπορούν νά στηριχθούν κάπου μέσα τους. Γι' αυτό, είναι φοβερά δύσκολο γιά ένα πατέρα, σήμερα, νά μιλήσει στά παιδιά του καί νά τό διδάξη.

— Είσεις σε τί κυρίως έπιμένετε στις συζητήσεις μέ τά παιδιά σας;

— Τούς λέω ότι ναι, βέβαια, υπάρχει αυτός ό νόμος επιβιώσεως καί δέν μπορούν νά τόν άγνοήσουν αλλά άν δέν διατηρήσης τήν άξιοπρέπειά σου καί τήν έντιμότητα πός τόν ίδιο σου τόν έαυτό, τότε τί άξίζει νά ζής... Τούς μαθαίνω άκόμη ν' άναζητούν τήν όμορφιά, παντού όπου υπάρχει. Βασικά βέβαια, στή φύση. Τούς δείχνω τά δέντρα, τόν ούρανό, τή θάλασσα, τούς μαθαίνω νά τ' αγαπάνε καί νά τά θαυμάζουν καί νά βρίσκουν μέσα άπό τήν όμορφιά τήν έσωτερική τους ίσοροπία.

— Άκούνε αυτά πού τούς λέτε τά παιδιά σας;

— Ναι, μ' άκούνε πολύ. Ίδιως τά τρία άγόρια μου (έννοεί αυτά πού έχει άποκτήσει άπό τήν Γιολάντα Άντολόνι καί ζούν στήν Άταλία). Ίσως επειδή, έγώ, είμαι πιό ώριμος

Έκείνο πού δέν θέλω νά κάνετε, πού δέν μ' άρέσει όταν τό κάνουν οι γυναίκες, είναι νά μέ συναγωνίζονται, καί νά προσπαθούν νά παίξουν τό δικό μου ρόλο. Η γυναίκα έχει τόν έξοπλισμό τής καί ό άνδρας τόν δικό του. Δέν θλέπω γιατί πρέπει νά τόν ζηλεύη ή νά προσπαθή νά τόν άντικαταστήση. Οι ρόλοι είναι καθωρισμένοι άπό τήν εποχή άκόμη πού οι άνθρωποι ζούσαν στά σπηλαία. Άν έγώ θγαίνω έξω άπό τήν σπηλιά καί σκοτώνω λαγό γιά νά τής τόν φέρω, είναι γιατί θέλω νά τήν προστατεύσω.

Τώρα, άν εκείνη θέλει νά χτυπήσθ μόνη τής, τόν λαγό, τότε άς κάτσω έγώ στή σπηλιά, κι' άς θγη εκείνη έξω.
— Άν κατάλαβα καλά, θέλετε τή γυναίκα «θηλυκό».

— Δέν θλέπω τί κακό υπάρχει στό νά είναι μία γυναίκα «θηλυκό». Δέν καταλαβαίνω γιατί ξεφνικά, όλες οι γυναίκες άπορρίπτουν τήν λέξη «θηλυκό». Έγώ θά ήμουν πανευτυχής άν μ' έλεγε κάποιος «άρσενικό». Καί θά ήμουν υπερήφανος γι' αυτό. Γιατί εκείνο πού σε κάνει άρσενικό δέν είναι τό γεγονός ότι γεννήθηκες μέ μία ώρισμένη άνατομική κατασκευή. Είναι οι εύθύνες πού σε κάνουν άρσενικό.

Και προσθέτει:

Έδώ, στή Μεσόγειο, δέν είναι

δρες πολεμάμε είναι τό ότι ό άνδρας αισθάνεται ότι οι γυναίκες προσπαθούν νά τόν εύνοηήσουν. Καί νά είστε σίγουρη ότι σε κανένα δέν άρέσει αυτό.

— Και γιά τόν γάμο; Τι σκέπτεσθε; Νομίζετε ότι είναι ένας θεσμός «ξωφλημένος» ή πιστεύετε άκόμη σ' αυτόν;

Η μία καί οι πολλές...

— Νομίζω ότι είμαι διχασμένος. Προέρχομαι άπό δύο πολιτισμούς: είμαι Ίνδιάνος του Μεξικού καί είμαι Άμερικανός Συναισθηματικός, δέν πιστεύω στό διαζύγιο. Έγκεφαλικά, πιστεύω ότι είναι άναγκαίο. Καί νομίζω ότι αυτή ή σύγκρουση δημιουργεί μεγάλα προβλήματα. Βασικά, πιστεύω ότι ό άνθρωπος πρέπει νά ακολουθή περισσότερο τά ένστικτά του άπό όσο πραγματικά κάνει. Καί μέ τό ένστικτο πιστεύω στόν γάμο αλλά καί στό διαζύγιο. Πάντοτε αντιμετώπιζω προβλήματα όταν πρόκειται νά «συνεννοηθώ» μέ τά ένστικτά μου. Καί μία καί τόφερε ή κουβέντα, τό ένστικτο είναι θηλυκό χαρακτηριστικό. Εν τούτοις, όλοι έχουμε μέσα μας στοιχεία καί τών δύο φύλων. Τά ένστικτα είναι νόμος, έπομένως, τό ίδιο καί τό διαζύγιο. Δέν μπορεί νά μή συμβαίη,

μπορούσα.

— Συναισθηματικά μόνο ή καί ούσιαστικά;

Τά μάτια του γυαλίζουν μέ πονηριά καί, σάν ένα παιδί πού έτοιμάζεται νά κλέψη τό γλυκό άπό τό ντουλάπι, γελαίει καί τό παραδέχεται.

— Έ, ναι, συναισθηματικά μόνο. Κι' αυτό, ενώ μέ τό ένστικτο λέω ότι θάπρεπε νά μπορώ καί νά είμαι ούσιαστικά πιστός. Έχω ξεδέψει στή ζωή μου άνόητα πολλές ώρες μέ γυναίκες τόσο, πού τό βρίσκω κι έγώ ό ίδιος γελοίο. Θά μπορούσα νάχω χρησιμοποιήσει αυτό τό χρόνο γιά πολλά καί καλύτερα πράγματα. Μου χρειάσθηκε ολόκληρη ζωή γιά νά καταλάβω ότι αυτό είναι σάν μία φυγή. Σάν νά φορτώνης τές εύθύνες σου σε κάποιον άλλον. Λές, δέν μου κάνει αυτή ή γυναίκα, ή άλλη, κι' ή άλλη, κι' ή άλλη αλλά τελικά δέν είναι αυτό πού σου φταίει. Ίσως δέν είσαι ικανοποιημένος άπό τή δουλειά σου, άπό τή ζωή σου ή τόν «αυτό σου». Ίσως δέν είσαι πλήρης άνθρωπος καί προσπαθής νά βρής τή λύση στα προβλήματά σου στήν έναλλαγή γυναικών. Έμένα αυτό δέν μέ οδήγησε πουθενά. Δέν πέτυχα μ' αυτό τίποτα. Θάταν καλύτερα νά είχα γράψει ένα βιβλίο, νάχα κάνει ένα ώραίο κτίριο, μία ώραία ταβία, κάτι τό δημιουργικό τε-

ANTONY ΚΟΥΗΝ: ΕΓΙΝΑ Η ΕΝΣΑΡΚΩΣΗ ΤΟΥ ΖΟΡΜΠΑ ... ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΑ

λος πάντων. Τώρα πιστεύω ότι όταν ένας άνδρας βρή μια γυναίκα που του πηγαίνει φυσιολογικά, συναισθηματικά και πνευματικά, πρέπει να μείνει μ' αυτήν και όλο τόν χρόνο του να τόν αφιερώνει στη δουλειά του και στο να δημιουργήσει κάτι. Και δεν είναι δημιουργία ούτε σε γεμίσει σαν άνθρωπο, τό να πηγαίνει από κρεβάτι σε κρεβάτι.

- Αν ξαναρχίζατε τη ζωή σας, τώρα που ξέρετε, θα κάνατε τὰ ίδια πράγματα; "Η θά αλλάζατε τακτική;

- "Οχι, δεν θάκανα τὰ ίδια πράγματα. Αυτό δεν σημαίνει ότι θά ήμουν τέλειος, άλλωστε δεν ξέρω κανέναν που νά είναι. Κι ούτε πιστεύω ότι θάπρεπε νά είναι κανείς. "Η τελειότητα είναι η αρχή του θανάτου. Τελικά γιά νά πώ τήν αλήθεια ούτε κι' εγώ ξέρω τί θάκανα. "Η ζωή δεν μπαίνει σε καλούπια και δεν μπορεί να ξέρης από πρίν πώς θά είναι.

"Ένα μεγάλο όνειρο

- Στην Ελλάδα τι ήρθατε νά κάνετε αυτή τη φορά;

- Τό ίδιο που κάνω εδώ και δέκα χρόνια προσπαθώντας νά καταφέρω τή δημιουργία του Πολιτιστικού Κέντρου που θέλω νά στήσω στη Ρόδο. "Ερχομαι στην Ελλάδα κάθε τόσο και λιγάκι, μιλάω με ύπουργούς και άλλους, μά δέ φαίνεται νά έχω μπή στο σωστό κανάλι.

"Από τότε που γύρισα τὰ «Κανόνια του Ναβαρόνε» και απέκτησα γή στη Ρόδο, τό μεγάλο μου όνειρο ήταν νά χτίσω ένα Πολιτιστικό Κέντρο, ένα φιλοσοφικό, και επιστημονικό κέντρο τεχνών. Σ' αυτό τό Κέντρο θά κάναμε ένα κινηματογραφικό Φεστιβάλ γιά τό μέλλον, θά έρευνούσαμε τήν Τέχνη, τήν "Επιστήμη, τήν "Ιατρική του μέλλοντος κ.ά. "Αλλά καταλαβαίνετε, σ' ένα τόσο μεγάλο έργο πόσο δύσκολο είναι νά συνδυάσης όλους τούς παράγοντες - τήν Τέχνη, τήν κυβέρνηση, τό οικονομικό - και τόσα άλλα.

- Ποιά είναι τὰ εμπόδια που βρήκατε;

- "Η γραφειοκρατία. Ξέρετε, ποτέ δεν ήξερα σε ποιόν έπρεπε νά απευθυνθώ. "Εγιναν μερικές αλλαγές τὰ τελευταία χρόνια...

Γελάει μέ κέφι και συμπληρώνει:

- "Οχι μερικές, αρκετές από τό 64...

- Σε ποιά σημείο βρισκόσαστε τώρα;

- "Υπάρχει ένας "Ελληνας, ένας θαυμάσιος άνθρωπος, που μοιράζεται τό ίδιο όνειρο μαζί μου. Είναι ό μόνος που μέ έχει βοηθήσει. "Έχει μείνει σταθερός και έξακολουθεί νά πιστεύη ότι θά επιτύχουμε. Προσέχει τή γή μου, έχει ιδέες και μέ έχει βοηθήσει σημαντικά μέ κάθε τρόπο.

- Γιατί διαλέξατε τη Ρόδο;

- Είναι η πόλη του πολιτισμού, είναι στη Μεσόγειο και είναι προσιτή γιά όλες τες χώρες του κόσμου, λόγω θέσεως. "Αλλά γι' αυτό τό τεράστιο έργο υπάρχει μία βασική προϋπόθεση γιά νά μπορέση νά πραγματοποιηθή. Χρειάζεται απόλυτη έλευθερία. Νά μπορείς, νά καλέσης όποιον θέλεις, νά μιλήση, νά συζητήση ελεύθερα χωρίς εμπόδια κανενός ελ-

δους.

- Πιστεύετε ότι θά βρήτε αυτό που χρειάζεστε;

- "Εκείνο που πιστεύω είναι ότι η Ελλάδα έχει φτάσει στη στιγμή που χρειάζεται πάση θυσία αυτό τό «άνοιγμα». Αυτό που η "Ελβετία υπήρξε γιά τόν οικονομικό κόσμο, η Ελλάδα μπορεί νά γίνη πολιτιστικά γιά τόν κόσμο - μία "Ελβετία του πνεύματος, αν θέλετε. Και, νομίζω ότι η Ρόδος είναι η πιό κατάλληλη γι' αυτό τό σκοπό. "Έχει πολλές ανέσεις, ξενοδοχεία, αεροδρόμια κλπ. Και δέν υπάρχει πρόβλημα γλώσσας, γιαιτί οι κάτοικοί της μιλάνε πολλές ξένες γλώσσες.

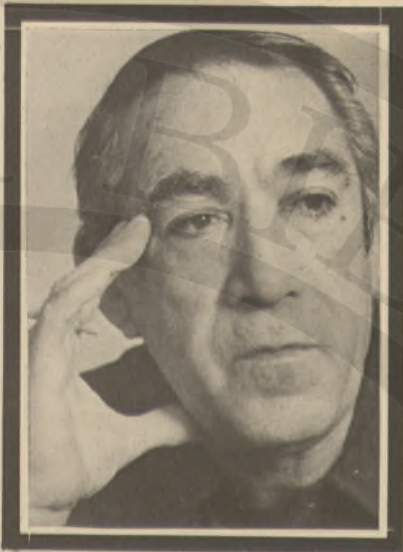
Πέρα απ' όλα αυτά είμαι ένας πολύ πεισματάρης άνθρωπος. "Ονειρεύτηκα κάποτε κάτι και θέλω νά τό κάνω πραγματικότητα.

- Και πώς σκοπεύετε νά υπερπηδήσετε τὰ εμπόδια;

- Νομίζω ότι αν μου δοθή η εύκαιρία νά μιλήσω σ' εκείνους που χρειάζεσαι, θά τούς εξηγήσω τήν άποψη μου και είμαι σίγουρος ότι θά βρούμε σημείο συνεννόησης.

Και προσθέτει: Μέχρι στιγμής τό δύσκολο είναι νά συναντηθής μέ τούς ανθρώπους που χρειάζεται νά κλείσης ένα ραντεβού... "Αλλά, ξέρετε αισθάνομαι ότι και ό νόμος είναι μέ τό μέρος μου. Είμαι επίτιμος "Ελληνας πολίτης - έγινα όταν μου προσέφερε αυτό τό κτήμα στη

"Όταν σε κοιτάζει μέ τὰ παράξενα, μεξικάνικα μάτια του, νοιώθεις σά νά σουχουν στήσει ξόβεργες... Ψηλός, πανύψηλος «κι' οι δυνατές του οι πλάτες, φράζουν άκέρια τή μπασιά...».

Ρόδο. Και αισθάνομαι ότι σαν πολίτης αυτής της χώρας έχω τό δικαίωμα νά μιλώ σαν "Ελληνας, έστω κι' αν αυτό, δεν γίνεται στην ελληνική γλώσσα. Κι' ακόμη αισθάνομαι πάλι σαν "Ελληνας, ότι η ώρα έχει φθάσει γιά τήν "Ελλάδα, νά ώριμάση και νά αναλάβη τες ευθύνες της. Αυτό δεν είναι ένα "«θάπρεπε» αλλά ένα «πρέπει». Γιατί δεν υπάρχει άμφιβολία και είναι άστειο νά τό κρύβη κανείς, ότι τό τουριστικό ρεύμα στην Ελλάδα έχει πέσει και η εικόνα της "Ελλάδος στον κόσμο δεν είναι η καλύτερη που θά μπορούσε. Και νομίζω ότι ένα τέτοιο Κέντρο θά ήταν οι καλύτερες δημόσιες σχέσεις. "Ακόμη και οικονομικά αν τό δη κανείς θά είναι ένας μεγάλος πόλος έλξεως γιά τήν τουριστική βιομηχανία.

Πιστεύω ότι όλοι οι καλλιτέχνες θά έρχονται άσχετα από πολιτικές ιδεολογίες (παρ' όλο ότι οι καλλιτέχνες - ευτυχώς - έχουν πολιτικές άποψεις). Και τό λέω αυτό γιαιτί, δυστυχώς, πολλοί πιστεύουν ότι οι καλλιτέχνες δεν πρέπει νά έχουν πολιτική τοποθέτηση. "Αλλά δεν είναι έτσι. "Ο καλλιτέχνης είναι τό άβαν γκάρντ της κοινωνίας, ένας προφήτης, θά έλεγα, δηλαδή είναι πάντα πιό μπροστά από τούς άλλους - τουλάχιστον οι μεγά-

λοι καλλιτέχνες. Και δεν υπάρχει καμία χώρα στό κόσμο που μπορεί νά πη ότι είναι τέλεια. Σε κάθε μία υπάρχουν και καλά και κακά σημεία. Και πιστεύω ότι γιά τες χώρες ισχύει ότι και γιά τούς ανθρώπους. "Αναπτύσσονται και καλύτερεύουν μόνο μέσω του πολιτισμού.

Είμαι πεισματάρης

Και ένας λόγος που θέλω νά φτιάξω αυτό τό Κέντρο στη Ρόδο είναι - εκτός από τό ότι είμαι πεισματάρης - ότι η Ρόδος είναι η πόλη του πολιτισμού, δεν υπάρχει άμφιβολία γι' αυτό. Είναι η μόνη πόλη, όπως και όλη η "Ελλάδα, που μπορείς νά ζης πλάϊ στό παρελθόν περνώντας προς τό μέλλον. Πιστεύω ότι πρέπει νά υπάρχει στό στον κόσμο ένα μέρος σαν κι αυτό χωρίς πολιτικές έπηρεασεις, όπου οι άνθρωποι που θά πηγαίνουν θά βρίσκουν ένα πολιτικό άσυλο όπου θά μπορεί νά προσκληθή όποιοσδήποτε άσχετως πολιτικής τοποθετήσεως αδιάφορα αν πρόκειται γιά τόν Κίστρο ή γιά τόν Μάο Τσέ Τούνγκ. Είναι ενδιαφέρον νά ακούσουμε πώς σκέπτονται κι' αυτοί οι άνθρωποι η' οι άλλοι και γιαιτί πιστεύω ότι γι' αυτό νά δούμε πώς θά είναι τό μέλλον δεν

φτάνει η άτομική αλλά χρειάζεται κοινή σκέψη.

"Αλλά αυτό τό πράγμα γιά νά γίνη χρειάζονται ώρισμένες προϋποθέσεις. Και αν δεν γίνη ολοκληρωμένο 100%, αν γίνη μόνο γιά νά προσελκύση τουρισμό - δεν έχει ενδιαφέρον.

- Έχετε εξηγήσει αυτές τις άποψεις σας στους άρμοδιους;

- Κάθε φορά τὰ λέω σε κάποιον και μετά γίνονται άλλαγές και πρέπει νά τὰ ξαναπώ άπό τήν αρχή...

- "Οχι, δεν αισθάνομαι ολοκληρωμένος. "Όταν έχης ένα όνειρο που σ' έχει κυριεύσει όπως έμένα αυτό γιά τό Κέντρο στη Ρόδο, δεν μπορείς νά ησυχάσης παρά μόνο όταν τό πραγματοποιήσης. Βέβαια, θά μπορούσα νά τό κάνω σε κάποιο άλλο μέρος. Θά πρέπει νά σάς πώ ότι η κυβέρνηση της δικής μου πατρίδας, τό Μεξικό, μου έχει ζητήσει επανειλημμένως νά πάω εκεί. Γιατί προτιμάς τήν Ελλάδα, μου λένε. "Εσύ δεν είσαι "Ελληνας. Μά είμαι "Ελληνας, επίτιμος, κι' έχω δεσμούς μέ τήν Ελλάδα πολ- λούς.

Ο αληθινός Ζορμπάς

"Όταν σε κοιτάζει μέ τὰ παράξενα μεξικάνικα μάτια του νοιώθεις σαν νά σουχουν στήσει ξόβεργες, κι' αδύνατον νά ξεφύγης.

Ρίχνει τό βλέμμα του σαν σαίτα ίσια μέσ στα δικά σου μάτια και σε καρφώνει έτσι που αποκλείεται νά κοιτάξης τίποτε άλλο έξω από αυτά. "Ακόμη κι' αν τόθελες.

Δεν είναι ώραίος. Κάθε άλλο. "Αλλά αυτό τό σκαμμένο βαθυμελάχρονο πρόσωπο είναι σά νά διηγείται τήν ιστορία μίας ζωής - τες χιλιάδες ιστορίες άπειρων στιγμών που τες έζησε αυτός ό άντρας, αυτός ό άνθρωπος, μέ κάθε μόριο της ύπαρξής του. "Οχι χωρίς περίσκεψη. "Αλλά μέ πολύ πάθος. Σάν τόν Ζορμπά - που όπως ό ίδιος έμολόγησε, γιά άλλη μία φορά σαν κουβεντιάζαμε αυτό τό πρωϊ στό δωμάτιό του - έπηρεασε δραματικά τήν προσωπικότητά του.

Τή σφράγισε θά μπορούσες νά πής μέ άνεξιτηλη μελάνη. Γιατί κι οι δύο μοιάζουνε στη λαχτάρα τους νά προλάθουν τή ζωή, σαν νά ήταν νά τους γλιστρήση μέσα απ' τὰ δάχτυλα.

Γιατί κι' οι δύο μοιάζουνε στην αγάπη τους γιά τὰ ώραια πράγματα και τες ώραίες ιδέες. Γιά ό,τι, σε τελευταία άνάλυση, δίνει νομοστιμία κι' άντίκρουση στό σύντομο ανθρώπινο πέρασμα απ' αυτό τόν κόσμο.

Λίγο πρίν φύγουμε μέ τόν φωτογράφο του δείχνω τόν «Ταχυδρόμο» που κρατούσα διπλωμένον όλη αυτή τήν ώρα. Είναι τό τεύχος μέ τή συνέντευξη τών θυγατέρων του αληθινού Ζορμπά.

Τὰ μάτια του άστραποβολούν. Προσπαθεί νά καταλάβη τί λέμε σ' αυτές τες σελίδες. Τους εξηγούμε μέ δύο λέξεις.

«Δέν ήταν λέει έτσι ό πατέρας τους, έτσι όπως τόν έφτιαξε ό Καζαντζάκης».

- "Αλήθεια;

- "Ετσι λένε.

- Ναί αλλά αυτός του Καζαντζάκη ήταν ώραίος Ζορμπάς γι' αυτό τόν αγάπησε ό κόσμος... "Αγάπησε εκείνον τόν άντρα τόν άγριο και τρυφερό, τόν γλεντζέ, τόν γυναικά, τόν χορευτή, τόν φιλόσοφο. "Αγάπησε εκείνη τή μουσική.

Μιλάει μέ τόσο ένθουσιασμό που μέ κάνει νά σκεφτώ γιά μία φορά ακόμη πώς ναί, αλήθεια, ό Ζορμπάς έχει κολληθεί στό πετάϊ του. "Έχει γίνει ένα μ' αυτόν...

NANA ΝΤΑΟΥΝΤΑΚΗ

Φωτογραφίες:

A. Σοφιανόπουλος.